

ФЕЛЬЕТОННЫҢ ЖАНР РЕТІНДЕ ҚАЛЫПТАСУЫ ЖӘНЕ СТИЛИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бағдат Айымгүл
bagdatova.2001@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ
Журналистика және саясаттану факультетінің студенті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - аға оқытушы Г.С.Алғалиева

Сатира қоғамдағы келеңсіздіктерді келемеждеуге бағытталған. Сатираның көркемдік-публицистикалық жанрларының ішінен брошюра, эпиграмма, пародия, фельетон және т.б. ажыратылады. Фельетон газет жанрларының ішіндегі ең қызықтысы шығар.

Біріншіден, оның стилі өте тартымды, әсіресе газет басылымдарын «ақпараттандыру» үрдісі фонында. Журналистиканың функциялары туралы даулар (автор өз пікірін айтуға құқылы ма немесе оның міндеті тек оқырманға өзі қажет қорытынды жасайтын ақпаратты жинау және беру ғана), сияқты басылымдардың дамуына байланысты, бірте-бірте бұл эмоциялар мен адамгершілік «қажет емес» деген қорытындыға әкеледі. Таза ақпараттық жазбаларда - бұл жанрдың дәстүрлеріне байланысты екені түсінікті - оқырман адамды баурап алатын тақырып немесе айқын метафора таба алмайды. Көркем жанрдың барлық ерекшеліктерімен жақсы жазылған фельетонды оқу одан да қызық болып шығады. Автордың әдеттегі, кәдімгі оқиғаларға деген ерекше көзқарасына әдеттегі тақырып емес, ерекше атауына назар аудару; көтерілген тақырыптың өзектілігі туралы ойлау ...

Екіншіден, зерттеушілердің барлығы дерлік осы жанрдың синкреттік сипатын ерекше атап көрсетеді. Фельетонға сын мақаланың ұрпағы (ұнамсыз фактілерді «үтіктемей») және әзіл-оспақты оқиға ретінде анықтама беруі көзге түседі. Фельетонның публицистикалық табиғаты, оның жанрлық окшаулануына байланысты, кез келген басқа публицистикалық жанрға қарағанда таңқаларлық.

Үшіншіден, - өкінішке орай, материалға тиісті тақырып қоюдан гөрі нақты фельетон жасау әлдеқайда қиын болғандықтан, осы газет жанрының сапалы мысалдары бүгінде аз кездеседі.

Неліктен? Бізде шынымен фельетонға «қайта туа алатын» құбылыстар мен фактілер аз ба? Мәселе, шамасы, сипаттамасы фельетонға айналатын, «өзін-өзі ойнайтын» фактілердің көп болмауында. Күнделікті тұрмыстық оқиғаларда көптеген сәйкестіктер мен сатиралық бастамаға көз жеткізу үшін көп нәрсені біліп, жасай білу қажет. Өйткені, осы жерде Евгения Журбинаның: «сюжеттің негізгі идеясы оқиғаның баяндалуынан оның түсінігіне назар аудартады,» - деген тұжырымы орынды. Михаил Кольцовтың тек осы жанрда жұмыс істегісі келетіндерге ғана емес, фельетонға да дұрыс «диагноз» қоюы бекер емес еді: оны «бағалап, өсіру керек, дегенмен ... синтетикалық жанр ретіндегі фельетон жанры - бұл әрдайым үнемі өзін-өзі жетілдіруді, әр түрлі салаларда үздіксіз жұмыс істеуді қажет ететін ерекше қиын жанр, бұл жерде тек бастапқы күш салу емес, жан-жақты, әрі толық ізденіс пен еңбек қажет». Жоғарыда айтылғандардың барлығы фельетонды өте ауқымды зерттеу объектісіне айналдырады.

Фельетон - мерзімді баспасөзде танымал бола бастаған сатиралық жанр. Фельетонда белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталған өзекті сындар бар, олар презентацияның тән әдістерін қолданады. Әзіл-сықақ элементтері қолданылады, мәтін жеңілдігімен,

өміршендігімен, бейнелілігімен ерекшеленеді. Бұл жанрда жұмыс істейтін автор сыртқы және ішкі тақырыптар туралы ой қорыта алады. Қарастырылып отырған жанр түрлерінің дәстүрлі классификациясы белгілі: проблемалық фельетон және деректі фельетон. Олардың біріншісі нақты фактілерге негізделген, оның кейіпкерлері өмірде жоқ, бірақ қоғам үшін маңызды проблемаға назар аударылады. Бұл түрді көбінесе *мекен-жайсыз фельетон* деп атайды. Деректі фельетон, өз кезегінде, нақты материалдарға негізделген және сынның нақты мекен-жайына ие. Мұны мақсатты деп атайды, ал фактілердің дәлдігі мен сынның негізділігіне қойылатын талаптар өте жоғары. Қазіргі уақытта фельетон жанрына деген қызығушылық қайта пайда болды. Бастапқы нүкте - нақты материал, бірақ ол тек журналистикалық өңдеуге жатпайды. Фельетонның бейнелілігі немесе шеберлігі оның тиімділігінің таптырмас шарты. Бұл әдеби жанрдың өзіндік құрылымы мен құрылымы, сонымен қатар ол бағынатын заңдылықтары бар. Фельетонның басты міндеті - кемшіліктерді мүлде көрсетпеу. Бұл жанр журналистика өнерінің де, көркем әдебиеттің де талаптарына сай болуы керек.

Фельетон сатираның көркем жанрларына жақын. Кейде оны сатиралық оқиғадан ажырату қиынға соғады. Оларда көптеген көркем және публицистикалық тәсілдер мен құралдар бар, көпшілігін кез-келген жанрда кездестіруге болмайды, бірақ нақты фактілер фельетонда негіз болады. Бұл газет жанрына тән және әдеби шығармаға сәйкес келмейді. Фельетон авторы келесі көркемдік-публицистикалық құралдар жиынтығын қолданады: сатиралық метафора, сарказм, гротеск, ирония, юморлық элемент. Міндетті түрде жалпылау өнерімен, кейіпкердің рөлін түсіне білу, шығарманы мифтік сюжет арқылы, жансыз заттарды суреттеу, сипаттау арқылы образ-тезистермен ерекшелеген дұрыс. Фельетон тіліне ерекше назар аудару керек, өйткені бұл жанр газет бетінде ерекше көзге түсуі қажет. Жақсы фельетондарда фольклор, мақал-мәтелдер мен халықтық сөйлеу қолданылады, ал штампталған фразалар мен техникалық терминдермен өңделген ауыр, мәнерсіз тіл шығарманы бұзуы мүмкін.

Бұл жанрдың тиімділігі қандай? Фельетон аудиторияға тиісті ақпаратты ұсынады, адамның әлеуметтік позициясы мен қоғамдық пікірінің қалыптасуына әсер етеді. Мұндай басылымдарда халықтың белгілі бір топтарының, көбіне бүкіл қоғамның мүдделерін қозғайтын осы немесе басқа жағымсыз құбылыстың байқалатын бейнесі жасалады. Автор өз назарын зұлымдықты нақты көтеруші бейнесіне аударады, бірақ ол арқылы жағымсыз құбылыстың портреті пайда болады. Сондай-ақ, фельетонның жоғары тиімділігіне ықпал ететін ерекшелігі - жағдайды келемеждеу. Ақпарат ерекше формада беріледі, комикс эффекті мәтінде тікелей немесе жанама түрде қозғалатын адамдарда өткір реакцияны оятады. Жоғарыда айтылғандар тек жанрдың нағыз шеберінің қаламына жататын жоғары сапалы туындыға қатысты екенін нақтылаған жөн.

Фельетонның стильдік ерекшеліктері мен құрылысы. Фельетонмен жұмыс істеу кезінде фельетонистті қиындықтар алғашқы қадамда - нақты материалды таңдау мен іріктеуде күтуі ықтимал. «Журналистің қолында фактілер тым көп болуы мүмкін», - дейді О.В. Цыганов. - Олардың ішіне батып кетпеу үшін сіз басты нәрсені таңдай білуіңіз керек. ... Фельетон шындыққа негізделген. Бұл оның берік негізі, бірақ одан қауіп те бар. Деректер фельетонды тұншықтырып, оны корреспонденцияға, репортажға айналдыра алады».

Әрине, фельетонның жанрлық ерекшеліктері оның стилін де анықтайды. Бұл «мың тонна ауызша руда үшін бір сөзді» мазалауға тура келетін жағдай. Қайталайық: епсіз жазылған мақала, мүмкін, оқырманды қуанта қоймас, бірақ ол өз тапсырмасын орындайды және өте жаман болса да мақала болып қала береді (редактор өзінің жалақысын есептеп шығарсын). «өнім» бөлігі. Нағыз фельетоншылар қандай «құралдарды» пайдаланады, олардың туындылары жарық көргеннен кейін де ондаған жылдардан кейін біз оны қайта оөимыз? Фельетон қақтығыстарға негізделген. Міндетті түрде күлкілі емес: «Сатиралық қақтығыс фельетон жанрының өзіндік ерекшелігін сарқып шыға алмайды. Шешімді сатиралық қақтығысты қамтымайтын позитивті фельетон, қайғылы фельетон, трагедиялық тақырыптағы фельетон туралы не айтуға болады?» Фельетондағы қақтығыстың басты

айырмашылығы оның журналистік қарқындылығында. Бұл бағдар қайшылыққа әрқашан ішкі қайшылық сипатын, сол немесе басқа фактінің, құбылыстың идеалға сәйкес келмеу сипатын береді.

Фельетон шағын жанрдың өкілі ретінде стиль мен композициялық құрылыстың стилі мен айқындылығын филигрриялық нақтылауды қажет етеді. Тек қақтығысты түсіру жеткіліксіз: сіз қандай да бір түрде оқиғаны немесе кейіпкерді оқырманға мүлдем күтпеген және әдеттен тыс бейнелейтін айналар жүйесінде бейнелеуіңіз керек. Фельетонның тағы бір міндетті компоненті - «жазушының тұрақты бейнесінің болуы». Автор конструктор ретінде «текшелерден» - фактілерден бүтін құрылым жасайды, және оқырман әрдайым бұл ғимараттың құлап қалмайтындығына және әрбір «кірпіштің» өзіндік мәні мен орны бар екеніне сенімді. Автордың тұжырымы төменде талқыланатын жарқын бейнелер, арнайы стилистикалық құралдар арқылы берілген «қайшылық арқылы жарқырай» бастайды. Әрине, автор образы әрдайым жазушы образымен сәйкес келе бермейді, бірақ фельетондар іс жүзінде «бірінші тұлғада» жазылатын жағдайлар бар.

Мұның айқын дәлелі - И.Ильф пен Е.Петровтың «Әдеби трамвай»: «Ыстық. Жаз мезгілінде «Соти» сияқты ауқымды, мазмұнды, жоғары деңгейлі өнер тудыру қиын. Мен Бовари ханым сияқты жеңілірек, аз нәрсе жазуға азғырыламын. Әдебиеттің жарасына саусақтарыңызды тигізу жиіркенішті. Мен кінәрат тапқым келмейді, сатиралық бостандықтар мен жалпылауға жол беріңіз. Мен күлкім келеді. ... Жастар жанжалмен өтті. Біз шексіз дауластық. Дұшпандар әзіл-шыны төмен жанр, оның зиянды екенін айтты. Жылап, біз қарсы болдық. Біз әзіл фитинге ұқсайды дедік. Аз мөлшерде оны озық оқырманға беруге болады».

Тағы бір, кем емес иллюстрациялық, сонымен бірге алдыңғы мысалмен үндес - Булгаковтың «Крым арқылы саяхаты»: «Көшелер тым шаң болып көріне бастайды. Сіз трамвайға бара алмайсыз - неге трамвайлар аз? Күні бойы сіз сыраға құмарсыз, оған жеткен кезде воблиннің сүйегі таңдайға жабысып қалады, ал сыра ешкімге керек емес. Бұл жылы, менің басымда батпақ тұман пайда болады, мен маринадталған бұршақпен емес, Мәскеу түбіндегі Покровское-Стрешневоға барғым келеді».

Фельетонист баяндаудың сюжеті мен композициясын шебер детальдар немесе күлкілі жағдайлар өздігінен пайда болмайтындай етіп құруы керек, бірақ қақтығыс пен мінездің мәнін ашуы керек. Фельетон өзінің барлық еркіндігімен және кейде қызық көрінгенімен, журналистік тақырыптың айқын көріну заңдылықтарына бағынуы керек. «Фельетондық композицияның негізі - өмірлік маңызды материалдарды қатар қою, оларды нормалау. Бұл фельетон қақтығысының сипатына сәйкес келеді және фельетонға фактінің үстінен көтерілген ерекше интеллектуалды күштің үлкен рөл ойнайтындығын береді».

Мұның айқын дәлелі - Булгаковтың «Крым арқылы саяхаты»: «Көшелер тым шаң болып көріне бастайды. Сіз трамвайға бара алмайсыз - неге трамвайлар аз? Күні бойы сіз сыраға құмарсыз, оған жеткен кезде воблиннің сүйегі таңдайға жабысып қалады, ал сыра ешкімге керек емес. Бұл жылы, менің басымда батпақ тұман пайда болады, мен маринадталған бұршақпен емес, Мәскеу түбіндегі Покровское-Стрешневоға барғым келеді».

Жақсы жазылған фельетоннан байқауға болмайтын нәрсе - оның мәнерлілігі. Сөзбе-сөз жоғары сапалы фельетонның бір-екі абзацы үшін біз барлық белгілі троптардың және стилистикалық фигуралардың үлгілерін табамыз. Мәселен, Аркадий Буховтың «Адам және курорт» фельетонының басталуын алайық. «Адам ұмытылған (*эпитет және бейнелі мағынада; салыстыру*) даладағы қазынаға ұқсайды: сіз үстіңгі қабатты (*метафораны*) қазасыз, ал оның артында сіздің тынысыңызды алатын көптеген қазыналар мен құпиялар бар... Арсыз, асқынбаған адамда не табуға болмайды? Оның дәл және бейтарап есептеулеріне сәйкес, менің алдымда крематорийдің қымбат емес және қауіпсіз жолдарының керемет таңдауы (*гипербола, ирония*) болды: бауыр, бүйрек, ішек - бір сөзбен айтқанда, мен ұзақ уақыт бойына жинай алатыным жұмыс уақыты, осының бәрі немесе крематорий туралы немесе курорт туралы айқайлайды (*персонализация*)».

Фельетонда үлкен рөл көбінесе егжей-тегжейлі немесе қысқаша жұмбақ сипатына ие тақырыппен ойналады. Тақырып оқырманды өзінің стандартты емес сипатымен қызықтырып, алдымен сізді қызықтырады, содан кейін ойландырады. Ғасыр басындағы шеберлердің шығармашылығынан бірнеше мысал келтірейік: «Егер мен фельдшер болсам», «Ақымақтық туралы» (М. Кольцов), «Көңілді бөлім», «Шыны керек. майдан», «Робинзон қалай құрылды» (И. Ильф, Е. Петров), «Қолма-қол ақшаға сын» (В. Катаев).

Фельетон тілі оның қақтығыс сипатынан туындайтын өзіндік ерекшеліктерге ие бола алмайды. Міне, біз қайтадан терең объективті публицистикалық бағалау туралы қорытындыға келеміз. Мысалы, ақпараттық-талдамалық материалдарда пайдалану әбден негізделген газет мөртабандары мен стереотиптер, фельетонға қарапайым түрде қарсы келеді. Бірақ фелетонистер пародиялау үшін ресми-іскери стильді кең қолданады, бұл олардың шығармаларына жаңа түстер мен жарқын журналистік бағыт береді.

Фельетондағы публицистикалық бастама. «Публицистика» терминінің өзі латын тілінен шыққан «publicus» - қоғамдық, біз қарастырып отырған жанрға енгізу оңай. Қазіргі өмірдің құбылыстары мен проблемаларына назар аудармай, фельетон жасау мүмкін емес. Сонау жиырмамыншы жылдары фельетонның арнайы, публицистикалық шеберлігі үшін күрес басталды. Жалпы, фельетонды үш негізгі қағида бойынша жазуға болады.

Бірінші қағида - фактілерден проблемаларға. Мұнда автор өз бетінше немесе оқырмандардың көмегімен (олар көбінесе қызықты және өзекті тақырыптардың «жеткізушілері») болып табылады) әлеуметтік проблема тудыруы мүмкін фактіні немесе құбылысты табады. Жиналған материалды көркемдік тұрғыдан түсініп, жоғарыда аталған тәсілдерді қолдана отырып, дайын өнім - фельетон жасау ғана қалады.

Екінші қағида - проблемадан фактке дейін. «Мәңгілік» деп аталатын қақтығыстар бар, олар көптеген жылдар бойы жазылған және әлі де жазыла береді. Мұнда фельетонның публицистикалық бағыты автордың шындық проблемасын бастан өткеріп, оны «оқшауланған типтік фактілерден емес, олардың көмегімен жүзеге асырылған проблемалық мәселелерден туындап, білдіргісі келетіндігінде көрінеді. Ол осыған қарамастан фактілерді құжат түрінде бере отырып келеді».

Фельетон жасаудың үшінші қағидасы - проблемадан типтеуге дейін. Фактілерді жалпылаудың бұл тәсілі көркем әдебиетке жақын.

Әрине, бұл тізім фельетон құрылысының алуан түрін сарқып алмайды, және олардың синтезіне қарағанда «таза» схема сирек кездеседі.

Кеңестік фельетон теориясын зерттеуді жалғастыра отырып, біз сол жиырмамыншы жылдары фельетон стилінің екі түрі - «көркем әдебиеттен» және «журналистикадан» алға шыққанын көреміз. Мысалы, Михаил Кольцов бұл түрлердің арасындағы айырмашылықты нақты бөліп көрсетті: «Материалды өңдеудің өзі туралы екі әдіс бар. Материалды «бояудың» бір әдісімен фельетоншы белгілі бір фактіні тауып, оған азды-көпті көркем ойдан шығарылған детальдарды қосып, тек фактілік негізге сүйенген жартылай әңгіме тәрізді бірдеңе береді. Мен негізінен жұмыс істейтін тағы бір әдіс - фактілерге жасанды бояулар қосу емес, араласпау, фактілерді қандай да бір көркем шығармалармен сұйылтпау, керісінше фактілерді публицистикалық көлеңкеге түсіру, оларды беру осылайша, олар көзді зақымдайды. Мен көбінесе басқа материалдарға қарағанда нақты материалдар беремін және осы арқылы публицистикалық жалпылауға қол жеткізуге тырысамын...».

Жоғарыда біз фельетондағы бастапқы принциптің факт екендігі туралы айтқан болатынбыз. Дәл осы жерде фельетон мен оның «аталары» - таза журналистика мен әңгімелеу арасындағы айырмашылықты айқын байқауға болады. Фельетонның кез-келген басқа газет немесе журнал жанрынан ерекшелігі, ондағы фактілік материал образды мүсіндеуге арналған «саз» болып табылады, бұл фактілердің ішкі мазмұнын және олардың психологиясын айқын және айқын көрсетеді. Әзіл-сықақ әңгіме, фельетоннан айырмашылығы, шынайы, өзекті және мақсатты болып көрінбейді, дегенмен оны жақсы стильде, тілдің кескіндемелік және экспрессивтік құралдарын қолдану арқылы да жазуға болады және фельетонның барлық дерлік сыртқы белгілері бар.

Фельетон сюжетінің ерекшелігі - ол факт бойынша да, публицистикалық бейнені дамытуда да бірдей қозғалады. Көркемдік және публицистикалық принциптердің фельетонда бір-бірімен тығыз байланыста болғаны соншалық, бұл оны ең тиімді және тиімді жанрлардың біріне айналдырады. Михаил Кольцов фельетонды «суда әр түрлі алшақ шеңберлер» беретін таспен салыстырды.

О.Цыганов кобальт мылтығымен ұқсастық жасайды: «Рак ісігін жоюға арналған. Бірақ қатерлі ісікті жоятын кобальт зеңбірегі сау тіндерге де әсер етуі мүмкін. Сондықтан фельетондардың газет беттерінде сирек көрінуі, әсіресе «қара пиар» деп аталатын жерде өте таңқаларлық болып көрінеді. Өйткені, сол аналитикалық «кірпіштер» қарастырған қақтығыста журналистиканың барлық ерекшеліктері бар».

Фельетон үшін конфликт оқырман өзіндік қорытынды жасауы негізінде өмір суреттерін тікелей бейнелеу – қарапайым емес. «Мұндағы типтік қақтығыстар өздері шығарманың «мазмұн элементі» болып табылады. Олар бізге ... белгілі және қатаң шектелген көзқарас тұрғысынан, суретші-публицист тұрғысынан ұсынылған. Жазушы шығарманың біраз бөлігін оқырман үшін жасап үлгерді. Ол фактілерді өмірден таңдап қана қоймай, олардың мағыналық мазмұнын оның ниеті тұрғысынан байланыстырып, қорытынды жасады, яғни оқырманның өмірлік материалдарын өзінің «ішкі» міндетіне бағындырып берді», - деп түйіндейді Е.Журбина. Бұл фельетоншыға қандай фактілерді жұмысқа маңызды және негізгі деп санайтынына байланысты.

Сонымен, фельетонның тақырыбы мен оған негізделген нақты материалдар автордың жеке басының ізін қалдырады. Өйткені, фельетоншы әрдайым өмірдің «қалыңында» болып, оны барлық көріністерінде байқап отыруы керек. Бұл фельетонға қолайлы тақырып ретінде нені таңдауға және оны қызықтыратын фактілер мен құбылыстарды қалай ұсынуға байланысты болады.

Фельетондағы ористикалық элемент маңызды рөл атқарады. Біріншіден, ол барлық басқа көркемдік-публицистикалық жанрлардан ақылдылығымен және шындықты күлкілі бейнелеуімен ерекшеленеді. Кәдімгі өмірлік жағдайда фельетонист жасырын қайшылықты тауып, оны оқырманға «ашып», мазақ етеді. Д.Э.Розенталь фельетонда сатиралық техниканың қолданылуын түсіндіреді: «Фельетонның сатиралық бағыты ондағы тілдік құралдарды қолдану ерекшеліктерін анықтайды. Фельетонист комикс әсерін жасайтын сөйлеу құралдары мен стильдік құралдарға жүгінеді. Бұл гипербола (асыра сілтеушілік), гротеск (бұрмалау), қиял-ғажайып, ирония, литота (кеміту), пародия. Фельетон барлық тілдік нормаларды: семантикалық, стилистикалық, грамматикалық, туынды және фразеологиялық нормаларды қасақана жоюға негізделген. Алайда, біз бұл «ерекше» фельетон аясында түрткі болуы керек екенін ұмытпауымыз керек. Фельетоншының шеберлік дәрежесі оның әдеттегі нормаларды қаншалықты күтпеген жерден бұзатындығына ғана емес, сонымен қатар оны қаншалықты ынталандыратынына да байланысты».

Фельетон сценарийі айқын шеберлігімен ерекшеленеді. Сюжеттің қозғалысы, көркем шығармалардағы сияқты, «үзілістер» арқылы жүзеге асады, яғни автор кенеттен тыныш көріністі сипаттаудан күтпеген салыстыруларға немесе эмоционалдылыққа ауысады. Бұл әдіс мәтіннің динамикасын береді және оқырманның қызығушылығын тудырады, өйткені қазіргі әлемде өмірдің жедел қарқынына байланысты оқырман ұзақ сипаттамаларды өткізіп жібереді. Журналист оқырманды қызықтыру үшін назар аударарлық және өзіндік тақырыпты таңдауы керек. Фельетондағы стандартты емес тақырып немесе Л.П.Гроссман бұл құбылысты көбінесе жұмбақ немесе басқатырғыштар сипатына ие «тақырыппен ойнау» деп атайтын. Тақырыпқа сүйене отырып, оқырман шығарманың өзі не туралы болатынын болжай алады. Алдымен мұндай атау оқырманды өзіндік ерекшелігімен қызықтырып, қызықтырады, содан кейін ойландырады.

Қорытындылай келе, фельетоншының эрудициясы, оның белгілі бір проблеманы және жалпы қазіргі жағдайды білуі қаншалықты бай болса, оның жұмысына соншалықты сенімді болады деген қорытынды жасауға болады. Сонымен қатар, фельетоншының міндеті - оның

жұмысын әртүрлі стилистикалық құралдармен және риторикалық құралдармен «жандандыру». Ол үшін авторға фольклор мен көркем әдебиетті жоғары деңгейде түсіну қажет. Бұл оқырманды таңдалған сюжетке тартып қана қоймай, оның қиялына әсер етеді. Мәселенің күтпеген перспективаларын сипаттай отырып, оның ассоциативті ойы жақсы жұмыс істейді, сатиралық шығармасы ерекше, әсерлі және салмақты болады. Жоғары эрудиция мен кең дүниетанымнан басқа, сенімді фактілерді қолдану қажет. Ақпараттың шынайылығы фельетон құрудың алғышарты болып табылады, өйткені оқырманның сенімі, демек, жұмыстың сәтті болуы тікелей осыған байланысты. Фельетондарда фактілер көбіне сатиралық түрде баяндалады, дегенмен олар өзгеріссіз қалады. Көбінесе фельетонист нақты жағдайды қоғамдық мәселе масштабына көтереді. Н.Н.Кенжегулова: «фельетонның сәттілігінің басты шарттарының бірі - қарастырылып отырған фактілердің әлеуметтік мәнін, автордың дұрыс ұстанымын дұрыс анықтау» деп атап өтеді. Сонымен, фельетон оқырманға үлкен ықпал етеді, оған басқарушылық және жұмылдырушылық әсер етеді деген қорытынды жасауға болады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Булгаков М.А. Бес томдық шығармалар жинағы. - М., 1992. - 2-том - 750 б. (15.03.2021 қаралды)
2. Журбина Е.И. Фельетон өнері. - М., 1965. - 288 б. (17.03.2021 қаралды)
3. Кольцов М. Газеттегі жазушы. - М., 1961. - 212 б. (17.03.2021 қаралды)
4. Суконцев А. Фельетонға дейін және кейін. - М., 1989. - 256 б. (18.03.2021 қаралды)
5. Цыганов О.В. Газеттің нөмірін қою. - М., 1968. - 188 б. (18.03.2021 қаралды)
6. Вильенский М. Е. Фельетон қалай жазылады. - М.: Политиздат, 1982. - 208 б. (19.03.2021 қаралды)